

САГА ОЛОХ

Х а н н а т
1981 снл алтынны
15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАНЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 103 (6551).

1987 снл. Атырдыах ыйын 27 күнэ.
ЧЭППИЭР

Сыаната
3 харчы

ФЕРМА СТАРШАЙА

райнай ынадыттан 1164 кк бордууксууаны ыла-ры ситиспитэ. Итинэн ферма коллектива юби-лейдаах сылга 2000-лаах кирбенин ыларга абэлаз-тэлиститэтин толорорго олук уурда. Бу бизэ чи-лиэннээх дьоруэ коллек-тивы старшай Валерий Дюдорев салайар. Кини биэргэ үлэллэр таба-рыстарыгар үлэээ сн-ныан үтүө холобурун көрдөрөр. Туһаннаах соруудахтарын нуруутун урутаан толорор.

Ыччаттар коллекти-тара нэһиллэн общест-веннай олоһор эмнэ ак-тивнайдык ытталлар. Ыйылгы курдук ыра-хан сайынга обществен-най сүөһү аһылытын со-дотуонналааһыттан Кыс-тын Кугда иккис корпу-сун коллектива дуора-турбат. Ыаһыныкыттар аһынарын быһыгар эбни аһылыгы бөлөмнээ-рингэ үлэллилэр, ба-ры сыа-сый курдук ту-тан сүөһү аһаар олоһу тиэрдэргэ кыһамныла-рын уураллар.

Коллектив Улуу Ок-тябрь 70 сыллаах юби-лейык үлэни бэлэхтээх көрсөргө дьулуһар.

СНИМОКТАРГА: Кыс-тын Кугда иккис корпу-сун ыччат-комсомольскай коллективын старшайа В. Дюдорев, маччирээтэ.

П. ОКОНЕШНИКОВ фотолара.

ЫБСЛКС райкомун уонна «Сага олох» ре-дакциятын көрүлээһи-нэринэн ытыллар «Үр-дүк ыам иһин охсуһаач-чылар» коллективынан уонна бириднэлэн куо-талаһыларымгар «Мын-дааһай» совхоз ферма-ларын ыччат-комсомоль-скай коллективтара мэл-дэи иһинки күөнгэ иһэллэр. Сыт сэтте ый-даах түмүгүнэн Кыстык Кугда иккис корпусун коллектива бириэи фу-ражнай ынахтан 1900 кг үтүү ыыр иһин охсу-һааччылар бөлөхтөрүгэр бастаабыта. Бириднэи фу-

КИМ ТӨҥӨНҮҮ ҮЛЭЛЭЭТЭ?

Атырдыах ыйын 24 күнүнээһи туругунан (тоннанан)

ТЭРИЛТЭЛЭР	Былаах		Дуора		Күөх масса	
	былаан	туолла	былаан	туолла	бы-лаан	туолла
Госбанк, сберкасса, госстрах	8,0	4	95	60	21,5	2
Редакция, типография	7,5	5,3	55	12	8,0	1,4
Коммунальн. управление	15	15	440	220	30	50
Интернат-оскуола	15	14	100	75	38	—
Ор. балыһа, тубдиспансер, аптека	37,5	10	495	219	50	—
Маһа таһастыыр комбинат	30	20	190	146	41	—
Авиапорт	4,5	4,5	20	20	7,0	7,0
Адыс кылаастаах оскуола	10	2,5	30	20	13	—
Милиция, нарсуд, прокуратура	15	20	200	200	20	—
Баһарынай хаас	15	—	100	80	10	—
ССКП, ЫБСЛКС райком, аппарат	7,5	5	130	90	31	5
Лесхоз	22	8	185	100	22,6	15
ОАПХ аппарат, ветстанц, ветбаклабор	20	15	250	150	38,2	21
«Якутэнерго»	—	—	100	100	30	30
Лесопункт	13	13	130	130	16	16
Эт-үүт комбината	15	13	210	150	22,4	—
Өрөмүөннүүр-технич. предприятие	10	12	660	490	70	80
Чурапчы орто оскуолата	15	15	110	36	36	18
Сиббэс узела	13	10	110	70	7,5	2
ЛТЦ	7,5	10	45	30	7,0	—
Өрөмүөннүүр-тутар учаастак	7,5	—	30	—	10	—
Суолу тутар-өрөмүөннүүр учаастак	15	15	150	110	26,2	40
«Агропрохэнерго»	7,5	—	110	70	23	23
Олоду-дьаһаһы хааччыйыш управл.	22	16	260	200	42	7
ДАЭС, сетевой учаастак	7,5	—	60	10	12	—
Райпотребобщество	55	55	220	100	58	58
«Агропроххим»	15	20	360	152	41	10
«Якутмелиоводстрой»	10	10	65	65	30	4
ЭОС мехотряда	5,0	—	10	—	—	—
«Якутагропромстрой»	44,5	47,2	480	481	53,2	26
«Агроснаб»	8,0	1	20	2	6,2	—
Районо	15	5	90	82	12	6
Санэпидстанция	6,5	3,2	25	12	13	—
Культура отдела	7,5	4	105	105	19	—
«Агропромдорстрой»	5,0	—	50	—	0,5	—
Киносеть	15	15	105	80	13	3
Райсовет, сельсовет аппарата	15	—	225	80	37	37
Оройуон үрдүнэн	541,5	377,7	6155	4023	933,3	441,4

Бу күннэрдээби ХОМУУР ҮЛЭЛЭРИН ударнай сорукупут: СИТЭРИИ, КЫСТЫККА ТЭРЭЭЙИННЭЭХТИК КИИРИИ

ССКП райкомун бюротугар СИЭРЭ СУОХ НАЙ БАРЫЫ

ССКП райкомун бюротун учараттаах мунһааар чрезычайнай балаһаннаа уусулуобуйатыгар сорох предпринимелар, таритталар, учреждениелар уонна сель-советтар исполкомнарын салайааччыла-ра общественнай сүөһүгэ аһылыгы бөлөмнөөһүн тэрийиһэ эппикээ суох сы-һаннарын туһунан болпоруос дьүүлэ-һилиннэ.

Ылмаллыбыт уураахха эбни аһылыгы бөлөмнөөһүн быһааннарын толорууга уһулутчу ырахан балаһаннаа үөһсү-бүтүн үрдүнэн сорох салайааччылар ту-луһуллубат быһаарымын таһаарыттар баһытениэ. Иһин ударнай декада ба-ра-суоҕа 1248 тонна дулда бөлөмнөн, сезоннааҕы сорууда аһарын өрө көрүнү толорулуһа. Оттон күөх үүнээһинтэн сүөһү аһылытын содотуонналааһын бы-лаан сыччаах 37,5 бырыһыан туолан-һар.

Дьыл ураты үүстүктэрин таба өйдөө-бүт, коллективны түмэ тарыт, үһүн сөптөөхтүк аттарыһыт сорох таритта-лар эбни аһылыкта тиэрдиллэбит сору-дахтарын толордулар. Ол иһингэр суут-сиппэстийэ ортоттоо (В. В. Аманов), лесопункт (Н. Н. Кынакытов), авиапорт, метеостанция (А. П. Попов), культура отдела (Н. Н. Кандинай) бааллар. Дьээ-уот, коммунальн. хаһаайыстыба производственной управлениета (А. В.

Гулэев), «Якутмелиоводстрой» учаастага (Н. П. Сивцев), «Якутмелиоводстрой» ПМК-та (П. Н. Мишкин), Агропром-строй ПМК-та (Н. С. Артемьев) курдук коллективтар сүрүн көрүлгөргө шеф-тээхтэригэр иһэ суох хааллылар. Сельской Советтартаң былааҕы бөлө-мнөөһүн быһааннарын Кылааннаах (А. С. Кардашевская), Кытаанаах (А. М. Максимов), Холтоҕо (Н. С. Дмитриев), Чурапчы (А. А. Захаров) уонна Бахсы (Е. Н. Протодакинова) Советтарыттан уратылар толордулар. Ол өһүктэр ду-даһы содотуонналааһын соруудаһын бири-даһы сельсовет толорбото, сезоннааҕы былаан 38,9 бырыһыан өрө быһылы-на.

Шефтээх тариттаттан сиэрэ-суох бы-ттарыһына, ону аһан най баһыны Аг-роснаб (В. А. Кубаров), ДАЭС, сетевой учаастак (С. А. Фуртатов), норвот үө-рээринтин отдела (Л. Т. Егорова), кини балаһыа (В. Н. Гребцов), о. д. а. коллективтар таһаардылар. Сорох сала-йааччылар ССКП райкомун бюротугар быһаарыи биэрдиһэр, кинилэр арһина-риилэргэ бөлөһө ыһылыһа уонна бала-һаннаһы көмөрбөт түбэлтэлэригэр, персоналнай эппикээ тардыллыахтаах-тарын туһунан сэрэтилиннилэр.

Бюрт Агроснаб директора т. В. А. Кубаров үлэни туһунан болпоруоһу кө-рөрүтөр ОАПХ советин соруудахтаа.

КУРААНЫ КЫАЙБЫТ ХОҕУУТТАР

ССКП райкомун бюрота атырдыах ыйын 23 күнүнээһи туругунан оттоо-һунга социалистическай куоталаһы түмүгүн таһаарда.

Сылааҕы быһааннарын толорбут Н. И. Николаев, А. А. Попов, К. Г. Сергеев (бары «Мындааһай» совхоз-тан), А. Д. Дьячкова, И. П. Шеломов («Мугудай» совхозтан), С. С. Лазарев («Чурапчы» куоталаһы кыайылаах-тарын быһымынан ССКП райкомун уонна райсовет исполкомун Бочуотунай грамотатынан наҕараадаланылар, хар-чынан бириэмийэлэннилэр.

Надиралтааһын графиктарын толорбут толору механизациялаах маннан коллективтар кыайылаахтарынан ааҕы-лынылар:

Бастаһы миэстэ бири кийитигэр 23,7 тоннаһы оттообут Н. Г. Федоров звено-тугар («Мындааһай») бэрилиннэ. Иккискэ—С. Т. Николаев («Мында-аһай»), бири кийитигэр—22,2 т. Уһускэ—П. П. Соловьев (Субуруус-кай аатынан совхоз), бири кийитигэр—16,4 т.

Көлө-иһин звеноларыгар, оройуон территориятыгар:

Бастаһы миэстэ—Г. С. Куликин («Чурапчы»), бири кийитигэр—3,2 т. Иккискэ—С. В. Федоров («Мындаа-аһай»), бири кийитигэр—3 т.

Уһускэ—В. П. Седалищев П. (Субу-руускай), бири кийитигэр—2,18 т.

Амма уңуор уонна Уус-Майаҕа үлэ-лээчилэргэ:

Бастаһы миэстэ—Е. К. Еремеев (Эри-лик Эристин аатынан совхоз), бири кийитигэр—12 т.

Иккискэ—эмнэ ити совхозтан бири кийитигэр 8,9 т оттоон П. П. Ворисов звенота.

Иһин звеноларыгар, оройуон террито-риятыгар:

Бастаһы миэстэ—И. П. Шеломов («Мугудай»), бири кийитигэр—11,5 т. Иккискэ—Н. К. Кривошапкин (Субу-

руускай), бири кийитигэр—5,6 т.

Уһускэ—Е. В. Саввин (Эрилик Эри-стин), бири кийитигэр—5,6 т.

Амма уңуор уонна Уус-Майаҕа үлэ-лээчилэргэ:

Бастаһы миэстэ—П. П. Толстоухон («Мугудай»), бири кийитигэр—3,3 т.

Иккискэ—Ф. Ф. Оконешиников («Му-гудай»), бири кийитигэр—3 т.

Кэбээһингэ, Горнайга үлэ-лээчилэргэ:

Бастаһы миэстэ—А. П. Кузьмин (Су-буруускай), бири кийитигэр—5 т.

Иккискэ—Д. Л. Попов («Чурапчы»), бири кийитигэр—4,6 т.

Уһускэ—Н. Г. Слепцов (Субуруус-кай), бири кийитигэр—4,8 т.

Бүлүүгө, Намта, Якутскайга үлэ-лээчилэргэ:

Кыайылааһынан бири кийитигэр—3,5 т оттообут П. П. Пилигин звенота (Эрилик Эристин) ааҕылыһа.

Ити коллективтар ОАПХ советин дипломуна, харчынан бириэмийэни бө-лөһтөннилэр.

Иһин таһынан ССКП райкомун бю-рота ыччаты интернациональн. иһин-гэ ЫБСЛКС райкомун ыһтар үлэтин туһунан, аналлаах орто үөрэх заведе-ниеларыгар уонна профессиональн. техникескай училищеларга үөрэнээччи-лэри ыһтыга итөөсүтэр тустарынан, о. д. а. болпоруостары дьүүлэстэ.

Бюрт тэһэһин болпоруостары көрдө. Бу иһингэр прокуратура следователитэн үлээһинт В. Н. Соловьев ССКП рай-комун тэрийэр отделын инструкторынан биэргэниэ. «Мугудай» совхозка бири-гэдээригэр К. П. Оконешиников, Су-буруускай аатынан совхозка биригэ-дээригэр Н. П. Чичигинаров туһаан-нааһынан «Чурапчы» совхоз Сылаһаа-һы уонна Арыһаахтааһы отделениела-рын управлююцдарынан, Субуруус-кай аатынан совхоз старшай прорабынан анал үрдүк үөрэхтээх Н. В. Саввин би-тэргэнилэр.

Партийнай олох: отчуоттар, быыбардар БИРИГЭЭДЭ ИННИКИ КЭСКИЛЭ

Улахан Күүлээди партиянай группа учуоттар 0 коммунист, 1 СССР чиннигэр кандидат туралар. Отчуоттуур кэмге СССР чиннигэр кандидат эдэр мончыксыт С. М. Дьяковская ылылтына. Коммунистар бары производствода быһаачы улааннар, ханна үлэнир сирдеригэр партиянай сөбүдөөлү нүүтүрүлүлөр.

Партиянай группа сылта оҕоһуллубут былааннан салайтаран коммунистар бойобуой дьондорун үрдэти, төрүөххэ бэлэмнени, хаһайыстыбанын үлэлэр мыйдаа, кварталлаары түмүктэрин, үлэ дьысипилинигэр, ферма уонна эмиэ салайааччыларын сүүмэрдэһин. аҥт-эоннар уонна космо-мольский тарилта үлэлэрин курдук болууруостары дьүүллүстө.

Партиянай тарилталар бойобуой дьондоруну нарчууна сибээстээн, коммунистар производствода орчуоттара, общественнай-политическай активностары балаһа үрдэтэ. Холбош коммунист С. П. Платонов иһини фермада, сайынны отчуур эвонора наставнигатаһына учуурай түмүктэрдэх сөбү көнүбүнүн олукта быһааччы аччатылына, отчуур эвонор сезоннаады быһааччы толорор тургунтани.

Биригээдэ үлэтин идеитин садалаана. Сайылыкка тахсыахтан биригээдэ нөрүтүгэр 300-кэ субан сүөһү, 200-тан тахса кырай кырбата. Ити кэмге бири да сүөһү көнүбүнүн атууга таһарыллыбата. Уолсайын, биригээдэ инники сайдыытыгар акылааты ууруу садалаана диэххэ осп. Ол курдук, субан сүөһү уонна бороон кыс-

тыыр хотоннорутар өтөрүнэн кыйтарбатар капитальнай өрөмүөн ылылтына, бааныннык тутулуна, капитальнай бүтэйи тутууга бастайааннай дьон ананан үлэлэтилэр. Сүүрбэтэ сылтан бэттэх бөлүөлөнү биригээдэни сана тутуу ылылтылбатар өбүт буолулаһына, үс эдэр мал сана дьон туттан кырбэр кыһаанналар. Ити барыта Улахан Күүл үү-нөр-сайдар кэскилин кытта сибээстэх. Манна сотору кэминэн детсад үлэлэ дьон дьон бэлэмнэр эрэр. Онтон оскуола аһыалара—биригээдэни харды.

Партиянай группа секретара А. Д. Трофимов улахан болдомтону идеологическай үлэ, нөрдөрү агитацияда уонна хаһайыстыбанын үлэлэргэ биригээдэргэ тургайыда. Ол курдук, ордуу сайынны кэмге идеологическай-интер үлэ умуууга хааларыллар, лекциялар аарыллыбаттар, нөрдөрү дуоскалар үлэлэбэттөр, медпункт бастайааннай үлэнигэр сүөх буолан, былаанн ырааһынан толорбот. Сельская кулууп муостата, кырымыгата, интир системата капитальнай өрөмүөнү эрбэллэр.

Кэлэтигэ тыл эппит коммунистар отчуоттуур дамылааты кэмтэн, сятаран-хоторон биригээдэ. —Мугудай нэһилиэгин пенсионердарын дьон хаһайкаларын ыгырыларын өйөөһүнү тарийахха. Вороонку хотонутар 200 кырай баллаат туруктаах. Ошон сөрүтүн ыалларга туттарыахха,—диэтэ М. П. Макаров.—Хотонго мон-тигын үлэ көбүтэата. Нырейдар тыһыныгы ыларар кутталлаахтар. Салаата уларыа турара

үлэ-хамнаста улахан охсуулаах. Билинг биригээдэнир П. П. Макаров бэрэ дьанын, туруорсан мыйыныт. Уарты былааннаахтык садалаа-та.

—Ааспыт кыстыгы талар иннигэр сүөх буолан, эдэр үлэнигэр авабыйыт уонунан сүөһү көнүбүнүн өлөрбүтүтэ. Кэлин ону коммунистар өрүтүдүлэр.—диэтэ биригээдэнир П. П. Макаров.—Биригээдэ 33 кэлит, өскө баскы-һыаннаада өрөтөр буоллаха, өскө эми 4 киһи наада. Онтон бүгүн баара эр 25 рабчаадаахпыт. Магаһыны, медпункт үлэнигэр сүөсү-һүттэри элбэхтик солбуйдулар. Кулууп үлэнигэр 5 тыһ. солк. көрүлүн баран атын наадагы үс тулуна. Ово сада аһыаларынан, бөлүөлөнүгэ түөрт квартиралар оло-рор дьон тутуллуохтаах этэ.

Сылаи отделеиты-наары партиянай тарилта секретара В. П. Байшев уонна С. П. Платонов идеологическай үлэни күүрдүлэр, сир-оҕору соруларын туһунан этилери оҕордулар.

Отчуоттуур-быыбар-дыр партиянай мун-һаахха СССР райкомун бастагы секретара Г. М. Сысоловты. «Чурапчы» совхоз парткомун секретара Е. Е. Окоронова кыттыны ылылар. Г. М. Сысоловты тыл этэ. Коммунистар партгруп-пирг үлэтин ортонон сыналаатылар, дамылаат уонна кэлэтигилэр сүһүлүлүлүн уу-раады ылылар.

Партиянай группа секретарынан Михаил Петрович Макаров талылына.

Н. МАКАРОВ.

Биригээдэ кэргэнгэ:

Узбекская ССР сто-лицата—Ташкент. В. И. Лещенко Кини музейи Ташкенттаагы филиалы дьонго (укаатан) уон-на Узбекистан Компар-тияны КК издательство-ты редакциянай кор-пуна. В. Лещенко фотота. (ССТА фотохроника).

атырдыах ыйа:—
Узбекская ССР ыйа

КЭМ КӨРДӨБҮЛҮГЭР ЭППИЭТТИИРДИК

Дойдута бүтүүнүгэр курдук, Узбекистанга уларыта тутуу саамай эппиэттэх кэргэн кэм, этиллибти олоххо дьыаланан битэргэти кэмэ үүнэ. СССР КК бос ыйынаады (1987 с.) Пленума ологу сагалыы

уларыта тутууга ыһаа-маны күүрдүлэр мо-дуйбута СССР XXVII съезидтар Узбекистан түнтэри кестүүлэр ордуу бөрүкүтэ сүөх формала-рынан сайдыыт регион-нарын ахсааннарыгар ааттаммыта. Коммуни-

тар уонна бары үлэниг-тэр ааспыт кэм албаһын, кини содуларын төр-дүтэн ылгыырга сору-нуулаахтык ылыстылар.

Кадровай политиканы төрдүтэн уларыта тутуу садалаана. Моральнай-политическай быһаа-маны иһитинэрлалан-биллэрлэлэн иннигэ, де-мократизм, үлэнигэр производствоннай уонна общественнай олоххо тарды ордуу күүрдүлэр.

Научнай-техническай кыагы толору туһаны-та, производствон сөби-лээһингэ көпчү дьаһал-лар ылыллылар. Науч-най уонна инженернай күүстэри Орто Азия ре-гионутар бүтүүнүгэр сытыы проблеманы—хлопоты хомуйар техника сана нөрүгүнүн айыы болууруостарын, быһа-рыта түмэ тардымы си-һилиһинэ. Тыл хаһаа-һытыбатыгар интенсив-най технологиче киллэ-рин суютулар эти, үтү, сымыты сөдотуопкалаа-һы былааннара толо-руллаллар, сүөһү аһы-лыгын бэлэмнээһин ба-ларав төгүл улаатта.

«Узбекистан» совхозка шток-розаттан аска тут-тулар кырааскалары оҕоруу производствота тариллино. Ити культу-раны үүннэрингэ хаһаа-һытыбаага үс тектар сир

бэрлиһи. Снимокка: заевской Накибай Кадыров. А. Ковтун, В. Юсу-вов фотолара. (ССТА фотохроника).

Сөвөттөр түбүктэрэ ТУТААХ ОБЪЕКТАР КЫСТЫКТАРА

Хатылы сельсоветын исполкомутар соторутаада социальнай-культурнай объекттар кыстыкка бөлөжүрүн болууруна нөрүлүбүтэ. Онон тарилталар салайааччылар кыттыны ылылтылар уонна өрөмүөн туругар информациялар истил-либтэ.

Орто оскуола (директор Д. П. Чечебутов) элбэх үлэни ытта. Ман-ни эргэ оскуола өрөмүөн-ниин интернат корпуһа таһыттан штукатуркала-

на, производствоннай үөрөхтөөһүн дьытти муостата бетоннаа, тас өтө штукатуркалаана, саага шиферини сабы-лына, фронтона сааһы-лына. Мастерской эмиэ штукатуркалаана, интир системата сагалыы та-һылына. Иккини квар-тиралаах учууталлар олоорор ирэн дьыллара штукатуркалаана, фрон-тоннаана. Улахан оскуо-ла ирэн өтүтүн акылаата эмхисибитин бетоннаа-тылар, көрдүөрүн, саа-

латык муостатын баалкы-лара уларыйдылар. Ону тэмэ нөрүдүөр истизилэ-лөр рейсман буруйа саа-һылынылар. Арай оскуо-ла котельнай кыһаан өрөмүөнүнэ илик.

Детсад (забедисей к. т. А. А. Кычкына) коллектива даһаны ыс-тыкка бэлэмнэ нөхтөө-түн үлэлээн кэмтэр бү-түрдэ. Сибээс отделение-ты (начальник З. Г. Мохназевская) дьытэ эмиэ сыбана, быстах өрөмүөнү эрдэ бүтүтэ.

Эргэн предприятие (товаровед А. А. Попов) өрөмүөнүн сятаран эрэр.

Сельсовет исполкомун контуурата совхоз балан-сатыгар турар. Тутуллу-куттан уон биэс сыл ус-тата өрөмүөннэмизинэ турбута. Быйыл манна улахан үлэ ыстылына. Совхоз кини контуурата штукатуркалаана. Учас-тактаагы балыһа авабыйынай турунтанай быйыл сөс сабылына. Сайын анал биригээдэ туруору-лан муостата кетхөтөрү-лүннэ, истизиллэрэ көнө-рүлүннэ. Ошон бу бириг-

тутаах объект кыстыга быһаарыллар кыахха кинирдэ. Ваанынны эмер-рон эмиэ саһардыла ту-рар.

Физзал өрөмүөнү кый-тарбаһа турар. Муоста-та, үрдэ эмердэни, улахан үлэни эрбэр. Котельнай-быт олохторо эргэлэр, кыстаппат турунтаахтар. Быһарыны, кулууптук сүөх буолан, культурнай дьаһаллар физзалга ы-һылаһыттар.

Юбилейлаах сылта ку-лууба сүөх буолар кут-таллаахтыт. Билигин ин-нозал тутула турар. Оно-ло олохтоох тутуу бири-гээдэ үлэлээн эрэр. Ма-тирийааллара итэһэс, эмиэ мас сөдотуопкала-нарына эр кыаллар кыах-таах. Ошон бу объект исполком контуруолутар ту-рар.

Н. КОРНИЛОВ, сельсовет исполкомун секретара.

Самарианнаады госу-дарствоннай университет проблемнай лаборатория-тын стандарттар космо-ческой сардагалар энер-гияларын үөртөллөр. Стания манна төрөбүт орто үйэ улуу аэзодче-та Улугбек аатын сүгэр куорат таһынаады нэһы-нах хайаларга оҕоһул-бута.

Снимокка: лаборато-рия забедисей физик-о-математическай нау-калар доктордара Вахром Махмудов.

С. Величкин, Р. Га-фуров фотолара.

(ССТА фотохроника).

Сельсоветтар сүөһү аһылыгын бэлэмнээһингэ кыттылары атырдыах ыйын 24 күнүнээди туругунан (тоннаан)

СЕЛЬСОВЕТТАР	БЫЛААННАР			ТУОЛЛА						Үлэнир дьон ахсаана	
	От	Дуһа	Былаах, лабыкта	от		дуһа		былаах, лабыкта		1986	1987
				барыт.	%	барыт.	%	барыт.	%		
Вахсы	170	1100	45	8,1	47,6	537	48,8	43	95,5	240	376
Болтоно	150	550	32	40	26,7	340	61,8	37	115,6	209	248
Болугур	300	440	80	180	60	10	2,3	63	105	250	386
Кылааннаах	100	400	23	42	41	150	37,5	18	78,3	111	145
Кытааннах	210	750	31	20	9,5	236	31,5	22	71,0	147	126
Мугудай	230	630	42	68	29,6	417	66,2	100	240	308	335
Одьулун	230	970	65	78	33,9	262	27,0	100	150	370	339
Соловьев	280	400	35	80	28,6	—	—	50	142,9	152	222
Сылаи	270	750	50	110	40,7	134	17,9	57	114,0	268	233
Хадаар	150	550	30	70	46,7	200	36,4	45	150	99	154
Хатылы	250	1050	35	85	34,0	380	36,2	42	120	188	261
Хайахсыт	200	600	30	45	22,5	360	60	37	123,3	110	173
Холтово	330	780	55	95	28,8	233	29,9	51	92,7	358	396
Чакыр	130	550	26	45	34,6	210	38,2	51	196	129	176
Чурапчы	1000	6300	628	80	6,0	2693	42,7	409	70	1700	2898
Барыта	4000	15650	1169	1099	27,5	6182	38,9	1188	103,6	4637	6428

ОСКУОЛА ҮЛЭТИН — САҢА КӨРДӨБҮЛЛЭР ТАҢЫМНАРЫГАР РЕФОРМА САҢАЛЫҢЫ ҮЛЭЛИРИ, ЭРЧИМИ ЭРЭЙЭР

Бас ыйын 2—3 күнүгүр Моска куоракка буолан ааспыт учууталлар Бүтүн Россиятаагы съездэ оркуола реформатын олоххо киллэрингэ сөрөх ситиһиннэр баалларын билиһэбитэ. Ол курдук, педагогикаттар сүрүн болломтолорго үөрэтэр-итэр үлэни, кини форматын уонна методикатын тупсарыага уурулуна. Үгүс учууталлар бэйэлэрин уруоктары аһаарынан биллэрэн, бастыҥ опыты тарҕаһыа биллэр-көстөр көмүгү оҕордулар. Кэлин сылга нуучча тылын, төрөбүт тылы уонна литератураны үөрэтти тупсарылына. Дойду үрдүнэн алта саастаахтары үөрэтти тупсарылына. Дойду үрдүнэн алта саастаахтары үөрэтти саадаана, түөрт сыллаах начальнай оркуолаа аналаах саҥа программалар уонна үөрэтэр-методическай пособиелар оҕоһу-дунулар, үөрэнээччилэр общественнай туһалаах оҕорон таһаарылаах үлэлэрэ дойдуга үрдүнэн киллэриллинэ. Норуот үөрэринтин салайыага формализм, отчуоттар, кумаабынан үлэлэһин

биллэ аччатыллыбытта-ра. Ситиһиннэри ахтан туран, съезд делегаттара баар итэҕастэргэ киниһик тохтоон көпсөһүннэртэ. Ону барытын толору сүрү-байар кыаллыбатынан, сөрөх түгүннэргэ тохтоон ааһыабым. Реформа тоҕо букуеу-да, биричиннэҥэ туохха-ный? Ити сүрүн уонна быһаарар суолталаах бири-чиннэтинэн үгүс учуутал-лар үлэлэрин реформа көрдөбүлүгэр сөп түбөһөр курдук уларыта туппа-тахтара буолла. Ол ту-һунан данылаатчыт бэ-лиэтээһинин тыл этээч-чилэр чакчыларынан би-гэргэттилэр. Реформаны олоххо киллэрингэ сүрүн фигура—учуутал. Аас-пыт үс сылга кини дьо-вурун, билигин толору бээрэн үлэлэһинин си-тиспэтибит. Онон быһыл-гы үөрэх дьылыгар пе-дагогикаттар бири сү-рүн көрдөбүлүнэн (төһө да сөрөх ыраахтаттар баал-ларын иһин) хас биридин учуутал бэйэтин иһингэр чопчу сыалы-соругу туру-рунан айымньылаахтык үлэлэһинин ситиһинтээх-пит.

Материальнай база мөл-төбэ, үөрэтэр пособиелар ситэтэ суохтара маддьэҥэ суох. ССРС Үөрэтин ми-нистрэ таб. Щербаков этти-һинэн, дойдуга икки смена-нан үөрэтинтэн кэлэр 15 сыл устата босхолоһор кыага суох. Ол аата алта-саастаахтары оркуолаа үөрэтингэ өссө да ыраа-хтаттары көрсөбүт күү-түллэр. Сөрөх предмет-тэргэ саҥа программалар сөп түбөһөр учебниктар өссө да оҕоһулла иһингэр, көрдөрөн үөрэтэр посо-биелар суохтар. Съездэ ССРС Педагогическай на-укаларын академията ити иһин улахан критикага тардылына. Оҕоһулуһу сөрөх учебниктар улахан итэҕастээхтэ ыйылына. Атын сүрүн итэҕэһинэн педагогтар уонна учуу-щелар выпускниктара си-тэ бөлөһүннэргэ сүөҥэ эти-линэ. Кинилэргэ оркуола административта, пе-дагогикаттар эргиччи кө-мөҥү оҕороллоро өйдөнөр. Ол эрэри сөрөх адрэ спе-циалистар методическай билилэрэ, үлэлнэргэ дьо-дурдара сүөҥэ иһингэр сөхтөрөр. Ити туһунан ааспыт үөрэх дьылыгар Мусудай орто оркуолатын завуча Е. А. Слепцова

«Саҥа олох» хайыанка сөһтөөх ыстатыйаны та-һаартарбыта. Билигин съезд резолю-циятыгар илаларылаахтат биллүрүстөрүн сөрөхтө-рун билсэһин. Резолю-цияда маньык этиилэр, көрдөһүүлэр киллэрил-линнэр. —ССРС Педагогиче-скай наукаларын акаде-миятын иһинэн Россия-таагы Педагогическай наукалар академияларын отделын тарйиһи. —Үгүс делегаттар этиилэригэр олоһуран, «Учитель России» диян сааһаах тупса хайыагы таһаарар курдук тарйиһи. —Учууталлары атте-стациялааһын судургуту-туу уонна үөрөх тарйи-тэлэрин салайааччылары-гар эһи аттестациялаа-һыны киллэрин. —Педагогическай үлэ-һиттэргэ уонна салайаач-чыларга хамнаһы төлө-һүү аттестация түмүгү-түнэн көрөн олохтоһун. Ол аата бастыҥ уонна орто үлэлээх учууталлар, администрация чинэ-һэрин хамнаастара тэг буоларын тохтоһуу. —Оркуола директорда-рын бырааптарын, көҥө-һүн, учууталлары уонна

интэһиччилэри үлэ-бэ ыйыаһы уонна уураты-һы директордар баһа-райыларынгар бириин. —Статистическай от-чуоттары салгыы аһа-һы. —Оркуола Устаабын билигин көрдөбүлгэ сөп түбөһөр тына салгыы тул-сарыла. —Ово итингиттэр тө-рөппүт эппиэтинэһин үр-дэти, төрөппүттэри пе-дагогическай үөрөхтээһин форматын тупсарыа. Съезд резолюциятыгар итиһтэн да атын бийиги үлэбиттэр сыһыаннаах үгүс этиилэр киллэрил-линнэр. Бүтүн Россиятаагы съездэ бийиги оройуонтан делегат таһылыгыта бу —оройуон норуотун үө-рөһүрүнүн үлэһиттэрин үлэлэрин үрдүк смена-был. Онон миниган, бо-рустуой үлэһити, маньык чинэһи төһсөһүннэригэр оройуонун бары педа-гогическай үлэһиттэригэр, бийик коллективтар тө-лөнүлүбүт иһэһи киир-биллин өйдөөн туран, махталбын тиздэбим.

БАСТЫҢ ҮЛЭҢИТ

Татьяна Егорова Ар-темьева Амматаагы дьа-һыла-сакка интэһиччии үлэлэһитэ быһыт 20 сы-һын туолла. Бу туһа-ры кини үлэ-бэ ыйыаһы-һынан, интэһиччилэригэр ийэлэни эйэһэ сыһыа-һынан, маддьи бастыҥ көр-дөрүттүнэн дьөл-сэргэ ыһытабылын, ово-аймак таһылаһын, төрөппүт мах-талын ылла.

Кини группатын ин-тэһиччилэрэ, үгэс кур-дук, сэмэйдэринэн-көр-сүлэриһэн, үлэ-бэ, үөрэх-кэ сыһылаахтарынан уратылааналлар. Итин интэһиччи хайдах ситиһэ-рий?

Интэһиччи үлэ-бэ оҕо-лорун көрсүүн иниттэн садаланар. Татьяна Его-рова аан бастаан төрө-ппүттэри кытта көрсөт-төрү туһунан сийилин кэһсөтөр, кини дьытэ-һи усулуобулатын, тугу-һан интэһиччиргэригэр үөрэтэр. Ол эрэ кэһни-тэн үлэ сыллааһы бы-лаана оҕоһулар. Кыра-чааннар детсадка кэлэн барап аан бастаан мин-на тутта-халта сылдьыа. Бө-йө бөһүгэ сыһыаннаһы быраабылаарын, режими кытта билсиппэлэр.

Интэһиччи үлэтин түмү-гүн маддьи ырытан на-рэр, туох кыаллыбатаһын бөлөһэ ылан эһилги сылыгар былааньын онко олоһуран эбэн-көдүртэти биэрэр. Ханна бадарар буоларын курдук, Амма-таагы дьаһыла-сакка эһиэ быһаарыллыбатах боллурүостар суох буол-батахтар. Ол боллурүостарын иһэн-тоһон үө-рэтээччилэртэн биһрдэстэ-рэ —Татьяна Егорова, Кэ-лин бигэ сылга иһи проб-лемнай боллурүостары ырытан 3 дакыкаты суруйан педагогическай ааһыларга кытыһа. Коллектив иһинэн тарйи-лэр методическай үлэ-бэ маддьи антинаидык кыт-тар, салайсар даһаны, группатын көрдөрөн үө-рэтэр пособиеларынан ба-һытар.

Ааспыт сыллаахха ин-тэһиччи аттестацияны бар-ыта уонна «Идэтинэн чулуу» ааһып калбыта. Сельсовет депутата, Ам-ма орто оркуолатынаагы төрөппүт комитетын чи-һиэһи, эйэһэ ийэ Татьяна Егорова Артемьева үлэтигэр өссө үрдүн ситиһиннэри баһарабыт.

М. ЧИЧИГИНОВА, районно инспектора. Ситимона: Т. Е. Арте-мьева.

КЫҤАМҤЫҤЫ КУУҺУРДУӨХХЭ

Учуутал чаастатык ула-рыһа-тэлэрийтэ туруута өҥө билигингэр, интэһич-чигэр улахан охсуулаах. Оттон итинниг хартыһына бийиги оройуонмут прак-тикатагар аһыаага суох-тук көрсүллэр. Ол бири үгүсүн учууталга сөһтөөх олоһор, үлэлиир усулуо-буһа хаачылыбатыттан тахсар. Хопсай уонна профес-сиональнай үөрэх оркуо-латын реформатын Сүрүн туһаайыларынгар: «На-роднай депутаттар Совет-тара, норуот үөрөһүри-тин органиара, профсоюз-най уонна комсомольскай тарйи-тэлэр педагогическай кадрдары олохсугуута, кинилэр бара-калз туруу-лары аһыаһыага маддьи-лаах дьаһаллары ылар, учууталлар үлэлэрин уон-на олохторун-дьаһахтарын усулуобулаарын, меди-цинскай хаачылыгыла-рын, санаторнай эмтэни-лэрин тустарыгар куруу-тун кыһанар, кинилэргэ олоһор дьыһи бастыҥ уочарат биэрэр эбэһинэс-тээхтэр» диян чуолкайдик суруллар. Оттон оройуон-на баһаһыанна хайда-һый?

Райсовет исполкома ааспыт сыл ыйын 20 күнүгэр «Учууталлар олохторун-дьаһахтары тупсарыа дьаһалларын туһунан» быһаарыһы ылыммыта. Исполком ити быһаарыһынан бары ба-зовай совхоттар уонна предприятиелар салайаач-чыларын, сельсоветтар исполкомнарын председателлэрин учууталлар уон-на атын педагогическай үлэһиттэр үлэлиир, оло-һор усулуобулаарын тупсарар дьаһаллары ылааларыгар, сокуонуун көрүлүбүт чэһэтиннэри оҕороллоругар эбэһинэс-тээбэтэ.

Быһаарыһы олоххо киллэрингэ сөрөх үлэлэр ыһытылынылар. Орду-к чорботон «Чурапчы» сов-хоһу ааттыахха сөп. Сов-хоһа уопсайа түөрт сыл устата учууталларга анаан

11 квартира тутулунна. Арыһылаах аһыс кылаас-таах оркуолатын учуутал-ларыгар анаан 4 кварти-раллаах дьыһ тутула ту-рар. Эрилин Эристин аа-тынан совхоз Хадаарыгар 8 квартираллаах учуутал-лар олоһор-дьыалара үлэ-бэ киирдэ. Ол эрэри сир аһсын итинниг буолбатах. Оро-һон үрдүнэн 61 учуутал дьыһ нуортаннаһан оло-һор. Балаһыанна орду-к оройуон кинигэр мөлтөх. Аһаардас интернат-оркуо-лаа 9 учуутал уонна ин-тэһиччи нуортаннаһан, 4 учуутал списаниһа бар-быт хаарбах дьыалэргэ олоһоллор. Райсовет ис-полкомун быһаарыһын олоххо киллэрин. Чурап-чы сельсоветын исполко-ма ааспыт сыллаахха учууталларга анаан 6 квартираны биэрбитэ. Ол эрэри өссө даһаны 11 учуутал дьыһтэ суох. Ча-кыр аһыс кылаастаах, Одьулуун орто, Төлөй, Төлөһи начальнай оркуо-лаларыгар балаһыанна эһиэ бөрдэ суох.

Учууталлары комму-нальнай өгөһөн хаачы-һыны эһиэ ситэ-хотэ бы-һаарыллыбатын туһунан сийааллар киирэллэр. Хо-лобур, Субурууһай ааһы-нан совхоз Болоткотоһу отделеникэ учууталларга оттук маһы хойутатан киллэрэр, оттукаларга да маддьи иһчээһи буолар. Атын да сирдэргэ итинни-г көрүөххэ сөп.

Олоһор, үлэлиир усу-луобуһа үчүгэйдик хаач-чылар буолларына, үлэ хаачыһыбата да үрдүөх-тээх. Базарай хайаһыс-тыбалар итин болломто-һо ылаалара, оттон пе-дагогикаттар, оҕуоха аһаардаһы ситимизэ-эһиэ бэйэлэриттэн тутулу-кааһы, кыһалары оҕорол-лоро эрэйиллэр.

М. ХРИСТОФОРОВА, норуот үөрэһиритин үлэһиттэри профсо-юһун райкомун председателэ.

ШЕФТЭЭХТЭРБИТИГЭН КЭЛЭН

Быйыл Аммага шефтох Нерюнгритан 23 оҕо кэ-лэн сыһыаннаһар. Оҕо-лор 3 биригэһээх хайды-һан үлэлэһитлэр — «Эр-чим» үлэ сыһыалан лаа-зырыгар бири 6х6 дьыһ көһдөһүүн бүтэри-дэр, алта саастаах оҕо-лорго анааллаах площадна тутуугун сааһаалаттар, трактор-политону оҕору-сугулар. Оҕолор үлэлири көр-дөөх сыһыалан кытта

дьуоралаһаах спортна-й күрэхтэһиннэр, сыһ-ыалан биһчэрэ, дискоте-калар, о. д. а. дьаһаллар тарйиһиллэр. Оҕолор Амма көрө айылаатын, оруска сөһүлүүллэрин олус сөһүлэһитлэр, олох-тоох оҕолору кытта бо-дорустулар. Лааһырдар иһи ардыларынаагы куо-талаһыа көһтөөхтүк кы-тыһылар. Социалисти-

ческай Үлэ Героһа Р. И. Константиновка, халыһы-та үүнэрээччилэргэ көмө-лөһүлэр, баһахтээһиһи-га субсугуһуһааһылар. Шефтохтэри итаарыы биһчэригэр эһилиһээһиэ барыта кытыһыны ылла, «Эһиһи хайаан да кэһи-һит», — дэһэн үөрэн-көтөн оҕолор дьылаһитлэр.

Е. СМЕРНИКОВ.

ПИОНЕРДАР ДЬЫЭЛЭРИГЭР — БОЛЛОМТОНУ

«Сир дьыно, сэрэһи, сэрэһиһи» диян полити-ческай уруһуй уонна пла-нат коммунсугар Чурапчы пиионердара активнайдык кытыһынылар. Ол иһин махтанабыт, Чурапчы ор-то оркуолатын үөрэнээч-чиһи Туйаара Кирилина бастыҥ, «Бэлэм буол» хайыат уонна Эһи көмүс-калин республикатаагы номитетын президиумун Бочуотунай грамоталары-нан наһаардалааһыттын туһунан үөрүүлээх сурук кэлбитэ соторуааһыта Пиионердар оройуонаагы дьыһэлэрин директора М. В. Сивилевара Туйаара А. И. Романова үлэлэ-һит «Уруһуй уонна жи-вопись» куруһуоттар дьы-һытамыта. Оҕолор оро-йуонна «Бийиги — Эһи-һини», Таптыар кинигэн төрөйдара, о. д. а. быһы-таһаллары тарйиһиттэрэ. Ол түмүгэ ити конкурска «Кытыһыт 300-тэн тахса үлэһиттэн иһири бигэ басты-кы талбытыттан биһрдэс-тэрин иһиһэр киирсин.

Оҕолору куруһуоттар көһүө араас иһэлэргэ үһүлүү, дьуордарын са-һыһылары Пиионердар дьыһэлэрин ыһтар үлэһити сүрүн хайыһаларыттан биһрдэстэрэ, Туоскут Н. Т. Флелютова салайар «Туосчан» куруһуотун иһиһэлэрин 4 үлэһитэ быйыл тохсунньу ыйга НХСБ туруорулуһуһуттара. Оҕолор сахалык нис үм-чүлүн эрэр көрүһүһүннү чөрөттэлэр уонна ону ку-һаһаа суох баһыһыл-лаар. Е. Д. Макаров са-һыһар эдэр техниктар ку-руһуотун оҕолорун сити-һиннэри туһунан бийиги

үгүстэ үөрэ истэбит. Аас-пыт үөрэх дьылыгар рес-публика быһастаһытыгар кыһтан бастаһылар. Оҕо-лор бу куруһуотка сылдьан аһа, хаартыһаһа, кини-һэ уһула, о. д. а. албэх үчүгэйдик үөрэһиллэр. Дьыһаһылар, умсуғуттар буоллаахха, оҕолор дьуор-дарын арыһылаахха, түмү-һиһи да ситиһиһэххэ сөп. Оттон онуоха усулуобуһа төһө тарйиллэр? Ааспыт сыллаахха дьыһи оройуон пиионерскай тарйи-тэтин бүтүгүнүн көрүһтэ сүрүн-нүү Пиионердар оройуон-наагы дьыһэлэри бири быы-кайыһан көһө ыта сөһсөн үлэлэһитэ. Онно баһа-һаһтар мусталлар, куру-һуотка дьыһаһаһа оҕолор кэлэллэр этэ. Туруорсан-туруорсан «Чаран» ку-руһуоттар ыһалларын иһи хойу ыһыта кыһыһын 3 кыһааһыска төһө тыһы-һылар. Оҕоһуттар оҕолор иһиһи төһө тардыһаах-тарай, доруобуһаларыгар оҕустарыахтара сүөҥэ дуо? «Оҕолорго — баста-кы уочарат, бары үчүгэһи — оҕолорго!» диян тыллар кураанах лозунг буолбат төһүн курдук үлэһи-хам-наһи уларыта тутар са-һыһиһтэ дуо?

Иһиһиһиһи, оркуола ре-форматыгар техникскай истуралистическай, кы-һаһы үөрэтэр куруһуот-тары элбэти туһунан «Чопу ыйылаан туар. Ону олоххо киллэрингэ Пии-онердар дьыһэлэр үлэһити иһаһын эһи туруорсуу-лары үһүс сыһын кыһаһан быһаарыллыбат. Үөрэх оройуоннаагы салаата ма-һыаха ханьык эппиэти биэрэрий?

Пиионердар дьыһэлэрин үлэһити аһы хайыһаһынан көһөнээччилэр ортолору-гар мааһаһа дьаһаллары ыһыты буолар. Оройуон-на ыһытылыбыт «Араас аһыһөөх хаалтыһаахтар» диян эдэр интернациона-листар түмүһүлэрэ. Сийа Сергеевнэ аһылаах слет, дьыһыт үһүһүү конкурса, «Уруһу лаһы» бириһиһи иһи спортнай күрэхтэ-һиннэр, о. д. а. үчүгэһи кэһиһиһиһэхтик ыһыт-лыбыттара. Ол эрэри ити дьаһалларка районо, оро-йуон аһы да салалтатын оттуһтан сыһа сааһар биһрдэ кытыһыны ыла-батар комолтоһоох.

Республика да туһу-һаһыһы ситиһиһиһэхтик тахсыы эһиэ иһилэртэн, куруһуоттар үлэлэриттэн, быһаһчы тутулукаах. Сийал-соруку туруоруһан үтүмүһаһык үлэлэһиһи Пиионердар дьыһэлэрин үчү-һэй хаачыһыбатынан аа-һап сирдээх.

Оройуон старшай пио-нерскай баһаһаһыдара Р. И. Корниаттан (Кытаа-һык) уратылара опыта сөһтөхтэр, 17 баһаһаһыдан 9-һа ааспыт күһүн саһа кэлбиттэрэ. Кадрдар ула-һыта-тэлэрийтэ туруулары методическай көмөһу ото-һуу маддьүүһүн намтатар. Бу боллурүоһуһун ИВСКС районоа олох-тоохтук дьыһаһаһара. Пиионердар Бүтүн Союз-таагы слеттарынан даһа-һы сийэһтэһэн, оройуонга пиионерскай үлэ турутар, онно уларыһыһылар кы-лаһа туһунан тыһын этэ-һи үлэһиһтэ.

М. МИХАЙЛОВА, хайыһат аһалл. көрр.

Бүгүн—Советскай
киинэ күнэ

ЮБИЛЕЙДААХ СЫЛ КҮҮРЭЭНЭ

Оройуон кинофика-
тордара Улуу Октябрь
70 сыллаах юбилейин
чииһинэр дойду үрдүнүн
тэтиһилинбэт социалис-
тическэй куоталаһыаха
көтөөхтүк кыттаннар
ситиһилэр саваттан са-
аа чүөмчүлэрин көрсө-
лөр. Уларыта тутуу, ба-
рыны бары ааһан-суот-
таан үлээлэһин күүрээтэ
кинофикатордар үлээ-
ригэр улам диригиник
өтөн киһирэр.

Ол түмүктөрүттөн
биирдэстэринэн бары
стационарнай установка-
лар сэттэ биригээдэр
аттарылан үлээлэһин
эрэстлэрэ буолар. Ити
үтүө өрүттэрэ көрөхсөөн
аны толору хайаайысты-
баныа ахсаанга киһини
былаанневар.

Киһификатордар юби-
лейдаах сыл ааспыт сөт-

тэ мыйгар эйран күнүн,
сеанс ахсаанын уонна
норөөччүнү хабыы бы-
лааннарын аһары толо-

манын баломпаһынга
ыарахан сайыһыга көһү-
нэ. Коллектив күүһүнэн
барыта 15 хонно былаах.

роннор бэйэлэрин про-
фессиональнай быраа-
һынньыктарын ситиһи-
лээх көрсөллөр. Үчүгэй
көрдөрүүнү норөөччүнү
кытта маассабай үлэни
биллэрдик тулсарбыт,
рекламаны ордук таба
туһамыт, биригээдэр
тула активы күүснэ тар-
дыбыт, киһини пропа-
гандалааһыны күүһүрдү-
бүт коллективтар сити-
һилэр. Киһилэр ортолор-
ругар Болтохотоову (А.
В. Петрова), «Маарыс-
чаан» (А. А. Посель-
ская), Сылалтаабы (М.
Ф. Местанкова) киноус-
тановкалар коллективта-
ра бааллар.

Тустаах үлэни сэргэ
общественнай үлэтин
кинофикатордар эмнэ
туора гурбаттар. Ол ор-
дук быһылгы курдук об-
щественнай сүөһү аһы-

13 тонна күөх маасса,
80 тонна дулаа балэмван-
на уонна шефтоэх Төлөй
Дирингин фермаларыгар
тиһилиннэ. Итиннэ сэргэ
2,5 мн усталаах бүтэй
тутулунна.

Ситиһиллэрнэ сэргэ
үлэһэ итэһэстөр-быһаас-
тар да суох буолбатах-
тар. Ол ордук тэрийэр-
маассабай үлэһэ көстөр.
Арыылаах, Чыапара,
Мырыла киноустановка-
ларын коллективтара ити
туһуна толкуйдаан кө-
рүүхтөрө дин сатылыбыт.

Коллектив үлэтигэр
хампаһыгар уларыта ту-
тууну киллэрин, дьонго
ордук тийимтиэтик, ки-
дүүсүтэхтик үлээлэһин
бииһиги, кинофикатордар,
бүтүүһүмүт сорукпуг.

Н. МАКСИМОВ,
кинэстэ директорун э. т.

«Игры для детей школь-
ного возраста» фильмин
огордууларын иһин («Тел-
ливидеом» киностудия)
режиссер Л. Лайус уон-
на киһи айар бөлөһө
ССРС 1987 сыллаагы
Государственный бириэ-

мийэтигэр туһариллини-
лар.

Детдом үөрэнэччилэ-
рин дьыһаалара—кино-
лента сүрүн темата.
Фильм стили докумен-
тальнайга чутас, кытаа-
нах материаллар оһоһул-

лубут.
Автордар киһи, ордук
обургу оһолор, характе-
ра чочулуутугар бол-
жомтону тардарга, кө-
рөөччүнү ити туһуна
толкуйдатарга дьулу-
сугар.

Сүрүн оруолу то-
лорбут Моника Яр дьах-
тар оруолун бастыт то-
лоруу иһин Парикса
нытыллыбыт ыччаттар
тустарынан киһилэр но-
руоттар иһин ардылары-
наабы иһикс фестивал-
ларын бириһинэн наба-
раадалааһыта.

Снимонна: режиссер
Лейда Лайус уонна өлөр
антриса Моника Яр дьах-
тар оруолун бастыт то-
лоруу иһин бириһин
ылан баран.

**Л. Михельсон фото-
та (ССТА фотохро-
никата).**

«Рим дождю дождю—ол
дьяволок» дьини нуруот
этинтэ толору кырдык-
таһын олохпунан биллэ.
Бары элбэх артистары,
методистары, художниктары,
сурыйааччылары, культу-
ра үлэһиттэрин кытта
огордохон киһилэр үтүө
субэлэрин, үтүө ойбуула-
рын тирэх огордон үлэ-
ли сыйдыарбын дьолбу-
һун вадабын.

Сорохтор бэйэлэрин су-
руйбут киһиһаларыгар,
уруһуйдаабыт, хартыла-
ларыгар иһирэх тыллаах
автографтары биригээ-
рин кэрнээ-хомуруус
огордон уура сылдьабын.

Киһилэртөн биригээс-
тэрин поэт Степан Феок-
тистович Софронов—Фе-
октист Софронов буолар.

Киһи биллэһин баара
буоллар бу дьын атырдык
ыйын 23 күнүгэр 85 саа-
һын туолбугу буолуох этэ.

Бу үтүөкэннээх киһини
кытта уонат таһа сыл
устата биригэ үлээлэһи-
ти, ыкса малдым оло-
һотум.

Степан Феоктистович
мин культура отделыгар
субнадиессинэн үлэһит
компар Чурапчытаагы на-
редий үөрэтэр музейга
директордун сылдыбы-
та. Миэхэ, эдэр үлэһиттэ,
аһа табаарыс быһыыты-
нан амаарх субэтиннэ, и-
тинг сыһыаннаах көмө-
лөн барбыта, Элбэх түтэн-
тэн биһирэ минни.

Эдэр үлэһит Мария
Андреевна Герасимова
(уруккутуна Никитина)

Улан-Удэ культурна ин-
ститутун бүтэрэригэр дип-
ломнай үлэтин бэлэм-
чакүтэбэр.

Табыгастаах поэса ар-
дыгар тутта носто охсубат.
Биһиги Степан Феокти-
стовичтан В. Васильев
«Манна чуумпу сардана-
лар» дьини драматическай
«Ыһымнытын сахалыы
тылбаастаан биһирэригэр
көрдөспүлүтүн күнүстэ-
ри-түүннэри түбүгүрэн
кылаас кэмтэ олус тупса-
һайдык тылбаасты охсу-
бута. Марин Андреевна
дипломнай үлэһэ сенаада
сигиһилээхтик турарыгар
талааннаах тылбаастыт
ити курдук дьонуннаах
нөмүгү огорбута.

Театр бастыкы быһыын
аһар Суорун Омоллоон
«Төлөн Ньукуус» айым-
нытын көрөн баран эл-
бэх субэлэри биһирэбэ.

Биһиги үлэһит күүһү-
һан доворбут, народнай
судьба Микхал Давидо-
вич Попов «Кулук сыр-
дыкка сүтэр» дьини өһө-
һын аан бастыкынаах сена-
ада таһаарбыһыт.

Поэса театрга хайдах
көрдөрүлүбүтүн туһуна
поэт Алексей Спиридоно-
вич Бродников «Сага
олох» хайыакка бэртээхэй
ыстатыйаны суруйбута.

Оттон Степан Феокти-
стович песаны сенаада
туруон иһиннэ аахпыта,
субэлэри биһирэбэ, песа-
ны көрөн баран наһаа
үөрбүтэ.

Алексей Спиридонович
Бродников ыстатыйатын

Нэрнэстэбиллээх күннэр ҮТҮӨ КИҢИ ЭТЭ

Ахтыбы

аһан баран иһирэ эппитэ:
«Огоньчоругу, Олөксөй-
гүт, өйөөбүт, өйдөөбүт,
абыранар дьон буолбун-
кут. Киһи, солото суох
мунуһаан, хайаан түгүн
булан суруйбуйт. Уолун
Михаэлин өйдөөбүт».—
дьин баран күлөк көбүс-
пигэ.

Бу баар курдук өйдүү-
и биһир түгүн.
Сайыһыгы ыраас сар-
сыарда күн сага тэмтэйэ
өйөн эрэрэ.

Степан Феоктистович
хайылы-үйэһэ туран дьы-
тин таһыгар үлэһин-хам-
сыы сылдыра.

Минигин көрөөт сага
аллайдыта: «Үтүө сар-
сыардана, кил эрэ манна,
сонун баар».

Онно нэрбүтүм—олус
түрбүт-көпүт дьүүһүнээ-
тэ, сотору сотору ачыы-
тын таһа күн уотугар
нильбэччс тынара.

—Дьэ, болуун олох
утуйабатым. Үлэ беде
буолла. А. Твардовскай
«За далью—даль» поэма-
тын тылбаастааһынга
үлээлэтин.

Тылбааһым
сорохотун бүгүн куоранка
ыһабын. Биһирэмни да
билбэккэ хааллым. Чэй-
дэри сылдыабын, хата,
киһини чэйдэс эрэ, Чэйи-
сэх беде киһи буоллабын
дин. Чурапчы ууһа ба-

Төрөөбүт кыраайык төһө билэрин? ИСТОРИЯБЫТ СТРАНИЦАЛАРА

Олохто дьыһтэ

(Бүтүүтэ, Ийини хабыат
102 № төр көр).

Манник дьикти аат-
таах балаан Черкөөх
музейыгар баар. Ити
экспонат эмнэ Чурапчы-
тан баран турар. Үһү-
Вэоннэ көлөһүнүнэн,
сытаада суох Павлов
дьин киһи олоро сыл-
дыбыт. Сениэ баай ки-
һи эбит, огото-уруута
суоһа үһү. «Олохпунэ
умуулаау хаалар мун-
наахпын» дьин улаханник
караастар эбит.

Сытаада суох Павлов
тинэ суох Хабырылаада
тинибит. Ол киһи тэлэ-
һитигэр үүнэн турар аа-
рыма тийги ылаары
чииһэр арыгыны, салгы
хайагы, чэй, табах
биһирбит уонна суоран
биһирэригэр көрдөспүт.

Тиниэ суох Хабырыла-
ла сөбүлөспүт. Тинин
охторбут, ол эрээр суо-
руутугар улахан эрөһи
көрбүт. Манна да киһи
булугас өйө туһалаабыт.
Сүтэтин утун уһаллыт
уонна бөрөһинэтин үрдү-
гэр туран суоран лабыр-
даппыт.

Сытаада суох Павлов
бу балааны соруйан, та-
тын-суолун мытан, нөм-
бэс да аһыын ааттатыа
дьин туттарбыт. Маһын
ол курдук барыс талы-
маһаан, сүрдээх ыраах
сиртэн тастарбыт.

Мизалигесалар

Дирин олохтоого 80
савастах Эверстов Дмит-
рий Алексеевич Дьах-
тар Мэччиибит дьин
алаасна баар дьикти
огордуулаах мизалигес
туһуна иһиссэтэ уонна
онно хайдах тийдэри
өйөн биһирдэ.

Киһи көпсириннэ, бу
алаасна Лавронтар дьин
дьоннор олоруттар.

Мизалигесани Лаврон
Афанасий Сергеевич
төрөөбүт. Дмитрий Алек-
сеевич уоннааах уол сыл-
даан арыт түөрт, арыт
икки көлөнөн эрриттөрөн
бурдук таттараларын
көрбүт.

Мизалигес, архитектор-
дар эстэлэринэн, олус
мындыр огордуулаах,
урут мааныгы ханна да
көрбөтөхтөр. Мизалигес
көлүөһэтэ уонна тааба
алларба бааллар. Көдө-
лөр үөһэттэн тардан эр-
гиталлар эбит дьин бы-
һардылар. Көлүөһэ э-
тэркэһиттэн сылынтаа-
халха чакчы улахан
мизалигес буолуон сөп.

Аччыгыһ Ньүөлдү
алааска төрөөбүт-үөскө-
бит сэрин уонна үлэ ве-
терана Габышев Георгий
Романович «Тахсыбыт
сардана» нолхос олоһор
Тарабукина Николай Се-
менович саринга барыан
аһай киһинэ туттарбыт
ампаардаах мизалигесин
сэмнэ баар сиритэр
сирдэтэ.

Мизалигесалар—бу аас-
пыт олох көрөһиттэрэ.
Киһилэргэ биһиги өбүгэ-
лэрибиз мындыр өйдөрө,
дьоһурдара көстөр. Бу
биһиги историябыт аһа-
ла иһик страницалара
эбэт. Олору сокуон ха-
рыстабылыгар ылаары
бу археологтар түбүгү-
рэллэр.

Хос эркиннээх
ампаар

Ампаардары да сипи
көрбөхтөбүт бэйэм
Корякин Кулуһунаада
дьин сиргэ хос эркин-
нээх ампаары көрөмүөн
сөрү дьин сөхтүм.

Дьон көпсэһиннэн,
манна сүөһү баайдаах
Корякин дьин киһи оло-
рут. Үс дьин оннууан
сылынтаааха, улахан итэ-

һын байбыт мал эбит.
Бу уһайба хайаһыт
тоһо хос эркиннээх ам-
паары тутуһа? Хайан
тутуллубут ампаары?
Маннаах быһаччы эппиз-
ти биһир охсөр уустук.
Эркиннэр иһик ардыла-
ра буорунан ыта сипи-
либит, итинни аһарбатын
дьин буолуо. Ампаар
һиһар бэртээхэй бадьы-
баалаах, онто иһик хос
аһааах. Аһааарга иһи-
рэрэр эмнэ иһик аһаа-
аһан киһирэһин. Ампаар
эркиннэри мастара, күн
бөһөһө сулаамыттыгы,
араастаһан көстөллөр.

Архитектордар манник
хос эркиннээх ампаары
эмнэ ханна да көрсүбү-
тэхтэр эбит.
Сылдыбыт сыһы бу-
лар дьиктилар. Биһиги
алаас хоту халдыатыгар
тахсан. Корякиннар
уһуохтары көрүтэллэ-
бит. Олорго суруллубут-
тан көрдөхкө, ампаар ха-
һаһына С. А. Корякин
буолуон сөп. Көргөнэ Еле-
на Корякина олоһун 64-с
сылгытар 1886 сыллааха
бэй мыйн 25 күнүгэр өл-
бүт.

Елена Корякина 20
саһыгар көргөн таһан,
манна киһит буолан
кэлбит эбит буоллаһына,
быһа холоон эттэххэ, бу
ампаар 1842 снл дьикти
тутуллубут буолуон сөп.

Биһиги иһик күннээх
экспедициябыт сорох бэ-
лиэ өттүн көпсэһитибит.
Архитектордар өссө да
элбэх көрөхсөнэр туту-
лары биһиги оройуонмут
территориятыгар булуох-
ха сөп дьаһаллар.

Үөһэ көпсэһит тутуу-
лары бары паспорттаа-
һыта ыһылтыһаллар.
Киһилэр саха сирин ре-
волюция иһирнээһин ту-
туулары испиннэктэри-
төр киллэрэллэхтэрэ.

СЕМЕН ПОПОВ,
биһиги анаал. -көpp.

Тамечкада анаан олус иһи-
рэх тыллардаах хоһоон
суруйбута бөһөккэ тахсы-
быта. Оройуоннаагы би-
блиотекада өвөлөрдүүн нэр-
сүһүүтүгэр поэт хоһоон-
норун иһтөн боччумуран
олорор кырбааһынар, ки-
һилэр үөрүүлэрэ эмнэ ум-
куллубат.

Талааннаах поэт оло-
һун тинэх күннэригэр
дьикти күүрэннээхтик үлэ-
лээбитэ.

—Дьэ, ноо, улахан со-
кун баар, кэл дьинээр
киһирэ сырыт эрэ.—дьи-
битэ биһирдэ.

Киһирбитим Амма Ач-
чыгыһа нуучча улуу су-
руйааччыта Лев Толстой
«Сэрин уонна ай» дьин
романын сахалыы тыл-
баастаабытын редакция-
һы олоһор эбит.

Амма Аччыгыһа киһини
көрдөһөн редакторунан
ыһытын көпсэһитэ.

—Редактор баранан,
манна оттуллубакка дьы-
бит уораныммыр этэ.

Онно биһирдэ бастыкы
котельнай көчөгөр уола-
тарыгар анаан «Кочегар-
дар» хоһоону суруйбута.

Түбүктээх үлээлэх ко-
чөгардар ити хоһоонто
санаалара наһаа көтөхү-
лүбүтэ, «биһигини Степан
Феоктистович өйөөбүт»
дьин наһаа үөрбүттэрэ.

Степан Феоктистович
квартил оһолорун наһаа
сөбүлүүрө, дьээбэлээрэ,
киһилэр психологияларын
билэрэ.

Ылалара Борисовтар
кыраһый кыһтаратыр

бэл этэ.
Москнаада үөрэнэр ком-
паригэр аатырбит поэт
Самуил Маршакка хаста
да сылдыбыт. С. Мар-
шак биһиги киһибитин
таптаан «Софрончик» дьи-
рэ үһү. Ити тылы Степан
Феоктистович олус сөбү-
лүүрэ. Улахан поэт ити
сөдөхтөх ис киһирбэх тылы-
гар саха поэтыгар иһитиг
сыһыана көстөр.

Самуил Яковлевич
Маршак ыраах Саха сир-
ин үүнэн иһар хоһоон
тыллаах хоһооннууттар
үтүө субэлэри биһирэ,
поэтин кистэлэһитин
аһарастык, улгумнук көп-
сирэс үһү.

Олоххо, үлэһэ мунура
суох дьулуурдаах киһи
Степан Феоктистович олус
элбэх айар былааннаада.
Олохтоохтун огордон үлэ-
дөм дьин Одьулуунга
сага дьинэ туттарбыта. Ол
түбүгэр сылдьан хомото-
лоохтун өлбүтэ.

Сөдөхтөрүн олорор буо-
лан, сэхэртэһирин сөбү-
лүүрө, доһотторун туһуна
ирэ-хоро көпсирин наһаа
таптаһыра.

И. КАНДИНСКАЯ.

Редактор Н. Е. МАКАРОВ.

«Якутмеллиноводстрой» ПМК администрацията, профкома кырдыаас механизатор

КОСТРОВ Аркадий Алексеевич
ыарахан ыраһыттан өлбүтүн, диригиник куру-
тууан туран, бары табаарыстарыгар, билэр
дьонноругар иһитиннэрэллэр.